

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد په موضوع يو منفرد كتاب

گلدسته د تجويد

﴿دَعْلَم تَجْوِيد ٲول اهم مسائل په شعرونو كښې﴾

تصنيف

احمد علي مرداني

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنورتي تاون كراچي

Ketabton.com

خوروڻڪه

اسلامي ادبي ٲولنه

يونيورسٲي روڊ مردان 0312-9818511

گلدسته د تجويد
منظوم

تصنيف

احمد علي مرداني

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿دَعْلَم تجوید بول اہم مسائل پہ شعرونو کبھی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٹاؤن کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی ٹولنہ مردان

تقريظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم ڪنبي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالپڙي اخير مے ڪتاب
دے چي په خوڙ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل ڪري
دے. ددي عظيم الشان ڪتاب چي ڇنگه معنيٰ او تفسير زده
ڪول ضروري دي دغه شان دا خبره هم ڏيره اهميت لري چي
ددي ڪتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد اوقواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ڏير لوئي علم اوفن دے. په دي ڪنبي
ددي فن او علم ما هرينو ڏير ڪار ڪري دے او ڏير ڪتابونه ئي
ليڪلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده ڪر مے او د يادولو د پارہ په
پشتو نظم ڪنبي تياره ڪر مے ده. ماشاء الله ڏير په ښه انداز ئي
په دي ڪنبي قواعد د تجويد د شعرونو په شڪل پيش ڪري دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر مے رسالي ته قبوليت
عامه ور ڪري چي ٽول پښتانه ور نه تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعہ دارالعلوم حقانيہ اڪوڙه خٽڪ

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صَاحِبِ كِتَابِ یُو خُو خَبِرِی

دَ اللّٰهُ تَعَالٰی شَكَرًا وَ احْسَانًا دَمَ چِی مَوْنِبَه نَبِی دَ حَضْرَتِ مُحَمَّدِ
رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ پِه اُمّتِ كِنِی پِیْدَا كِرُو اَو بِيَا نَبِی بِلِ احْسَانِ پِه مَوْنِبِ
دَا اَكِرُو چِی مَوْنِبِ لِه نَبِی پِه دُنْيَا كِنِی دَ دُنْيَا دَ ژَوْنَد تِیْرُو لُو دَ پَارِه یُو
عَظِیْم الشَّانِ كِتَابِ قُرْآنِ كَرِیْمِ رَا كِرُو . چِی دَ دُنْيَا اَو دَا خِرَدَ هَر یُو یُو
مَسْئَلَه دَ پَارِه كَافِی اَوْ شَافِی دَمَ . دَغِه قُرْآنِ كَرِیْمِ بَانَدِی چِی
خُنْگِ پِه صَحِیْح لُو سَتَلُو بَانَدِی پِیْر اَجْر و ثَوَابِ مَقْرُر دَمَ . دَغِه
شَانِ كِه كِه یُو اِنْسَانِ دَغِه قُرْآنِ كَرِیْمِ غَلَطُ اَلْوَلِی دَ هَغِه اِنْسَانِ دَ پَارِه
پِه اَخِرَتِ كِنِی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ هَم شَتِه . دَدَغِی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ نَه دَبِیجِ
كِیْدُو دَ پَارِه اَوْ لُو نَبِی اَجْرَدَ حَصُولِ دَ پَارِه پِه هَر دَوْرِ كِنِی عِلْمَاءِ اَوْ
قِرَاءِ پِه خِیْلِ خِیْلِ عَظِیْمِ زَبْر دَسْتِ مَحْنَتِ كِرِی دَمَ . اَوْ دَا مَحْنَتِ بَه
تَرْقِیَا مَتَه یُو رِی (اِنْشَاءُ اللّٰهِ) جَارِی وِی . چِی پِه بِنَه اَنْدَا زِ سِرِه دَ قُرْآنِ
كَرِیْمِ تِلَاوَتِ اَوْ كِرِی شِی اَوْ هَر یُو مُسْلِمَانِ پِه قُرْآنِ كَرِیْمِ كِنِی دَ
غَلَطُو نَه مَحْفُوظِ پَاتَه شِی . مَا هَم دَدَغِی مَقْصَدِ حَاصِلُو لُو دَ پَارِه
دَا مَخْتَصِرِه رِسَالَه دَ اللّٰهِ تَعَالٰی پِه فَضْلِ وَ كَرَمِ اَوْ تَوْفِیْقِ سِرِه تِیَارِه
كِرِی دَه . مَوْلِی كَرِیْمِ دِی نَبِی مَالِه اَوْ زَمَا وَ الدِّیْنُو ، تُولُو اُسْتَاذَانُو اَوْ
مَلِكُرُو لِرِه سَبَبِ دَ فَلَاحِ اَكْرَعُو یُو . وَ اللّٰهُ الْمُؤَفَّقُ وَ الْمَعِیْنُ . رِیْنَا تَقْبِلِ
مِنَا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ وَ تَبِّ عَلَیْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِیْمُ
وَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَی خَیْرِ خَلْقِه مُحَمَّدِ وَ اَلِهِ وَ اصْحَابِه اَجْمَعِیْنِ .

ابوالقاسم احمد علی مردانی

یونیورسٹی روڈ خوره بانہ مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ نورے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے کته گورے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونہ دَ حرونو
 خانِ خیرساتہ ددغی بُنیادونو
 پہ کوم شان او کیفیت چي حرفِ اداسی
 صفتونہ بہ ترې جوړ ددې دُنیا شی
 دَ علمِ التجوید اہمیت او حکم

ہریو حرفِ صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید پہ مبتدی
 دغہ حکم دَاللّٰہ ددې کلام دے
 معززہ دے عالی او چت مقام دے
 دغہ حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دو جہان دَ پارہ نُور زنادے
 داسے وائی پہ دُنیا کُشی عالمان
 پہ تجوید سرہ بنائستہ دغہ قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

پہ دوه قسمہ دا غلطی دَ مبتدی دی
 پہ غلطو کُشی ختہ جلی دی ختہ خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغہ دہ حرامہ
 پہ لحنِ جلی یا دیری دا تمامہ
 صفت پریدی چي دَ حرفِ کلہ بشر
 لحنِ جوړ بہ ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کله لولی چي دنیا کنبی خو ک قران
 بیچ ساته ددی غلطونه خپل وجود
 په دنیا درنه جوړ نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجوید
 تر قی غواړه در ب نه د مزید
 په تجوید سره د لوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده ټول لوستونکی گناه گاری
 په تجوید سره لوستلو کنبی عزت دے
 به له دغی د دنیا د در ذلت دے
 په تجوید سره بنائسته بکاری قران
 لکه تاج چي وی په سردیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 د تجوید د دغه حکم د ابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شی
 چي تابع خو ک د تجوید په دې جهان شی
 دا قران په دے تجوید سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
داسه وائي په دنيا كښي عالمان
يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
عالمانو بيان كړم دمه تفصيل
ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
تلاوت چي كوي كله مسلمان
حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
لكه څنگ چي دري نقطي دهر يو ثادي

دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پیژندل دی دَ صَفَاتو او وئیل دی
 پیژندل دی دَ حَرْفونو تَوَل احکام
 هم عادت دَ بِنَه لوستلو کره مدام
 دتجوید دَ پاره تَوَل دغہ ارکان دی
 پِه ترتیب سره چي بره دا بیان دی
 دَ علم التجوید فائده

خوک چي لولی پِه تجوید سره قرآن
 دارضاده دَاللُہ غنی سبحان
 دَ رسول اللہ ﷺ رضاشته پِه دے کار
 شته رضاد اولیاؤ پِه دغی لار
 آخرت کنی ئی بدلہ ده نعمتونه
 ملاوی پی به پِه دغی جنتونه
 دَ تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کرے دَ قرآن
 دري صورتہ یادساته ددی جهان
 یابه تہ شوروع کوئے سرنه سورت
 یاد مینغ نہ به کوئے تہ تلاوت
 یابه ستا مینغ کنی سورت نہ ابتدا وی
 دري حالتہ به دادلتہ کنی تل ستا وی
 دَ اول صورت نہ راشہ خان خبر کره

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جو پرے تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

په څلورو کښي چي بره ذکر دای
 درمے صورتہ په کښي دلته ټول روادی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ناروادمے دا صورت دَ تلاوت
 نور ددي نه علاوه چي درمے ادا دی
 دغه درمے وارہ هر ځائے کښي تل روادی
 دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کور دمے دَ بنیاد
 بی بُنیاده کور لیدلي چا آباد
 حلق یا ژبه یا وی شونډمے دَ انسان
 دَ کوم ځائے نه ادا کیږي چي بیان
 مخرج دغي ځائے ته وائی په دُنیا
 دَ قاریانو علم او ده وینا
 مخرجونه ټول دی اولس دَ حرفونو
 دا بیان دمے یقیني دَ کتابونو
 چي ساکن وی دَ الف سره واویا
 جوفی نوم ددي مخرج دمے په دُنیا
 دَ همزي سره چي جمع کریمه بیاها
 ادا کیږي دوی دَ حلق په انتها
 مینځ دَ حلق دمے عین او حاله په جهان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 دَاخِر ژے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پرتری دُنیا پہ ہر منزل شی
 لہرا لاندی ہری وقاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دالین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ داژہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری دُنیا پہ ہر محفل شی
 یو دژے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنایا رُباعی دوارہ دہر باب
 ہم اُورے دَضو احک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہری ولام
 یو دژے غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنہ پہ نہرہ
 لہر دینہ چھی دَنون نہ خوک شی کلہ

را ادا بہ شی ددی خائے نہ پہ خپلہ
 کپرہ د پاس غائبونو بیخ د ژبے سر
 طاء، تا، دال تری ادا کی پری پہ ہر در
 ژبے سر نہ ادا کی پری ظا او ثا
 چہ شی یو د ثنایا غارہ علیا
 دا مخرج دھریو ذال دے د جھان
 داسی وائی د قران دغہ قاریان
 مینغ چہ شی د ثنایا د ژبے سر
 ورتہ خیال کوہ دنیا کبھی پہ نظر
 دا د صا د اوزا د سین دے یو مخرج
 د بئاستہ یر بہترین دے یو مخرج
 مینغ د لاندی شونہی دے مخرج د فا
 چہ شی یو د ثنایا غارہ علیا
 کلہ شونہی چہ دا دوارہ یو خائے کی پری
 واو اوباء سرہ ہر میم تری ادا کی پری
 دغٹے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 بئاستہ دی سرہ دنیا کبھی قران شوے
 مخرجونہ د حرفونو دی داتول
 بُنیادونہ د حرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اوربعاى خلوړ خلوړ
 بیا انیاب او ضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلوړ چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضراس شول دغه شان
 دوه دیرش خُله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د اید شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که دُنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دې هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ټولو بڼه تمام
 داسي وائي په دنيا كښي خاص او عام
 صفات لازمه

چي د حرف سره يو ځاي په هر مكان وي
 دا صفت به لازمى ددي جهان وي
 چي جدا ترينه په يو مقام كښي نه شي
 چي جدا ترينه په يو كلام كښي نه شي
 ورتنه وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتنه وائي ټول تمام صفت لازم
 ياد كړه اوولس لازمى ټول صفتونه
 څنگ چي اوولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنځه د پنځو دلته كښي ټول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ټول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفات متضاده بيان

ټول پنځه د پنځو ضد دي متضاد
 دا صفات په دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ټول د قران

لس حرفونہ مهموسہ لری صفت
 کرہ فحٹہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مهموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پری دانسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنعم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خص ضغط قظ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیم داستعلاء دے استفال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپری دی تہول حرفونہ
 فر من لب کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پری پہ دے ہر خائے تلاوت

دصفات لازمه غير متضاده بيان

لکه څنگ دفاتحه چي ووه آيات دي
 دومره غير متضاده له مقامات دي
 لکه څنگ چي ووه اسمانه دجهان دي
 دومره غير متضاده صفات بيان دي
 ټول دي ووه منفرده صفات دنيا کښي
 دا دي غير متضاده هره ويناکښي
 پنځو حرفو کښي راغلي قلقله ده
 قُطْبُ جَدُ کښي پرته دامجموعه ده
 يو صفت دمه په صفاتو کښي صفيـر
 ذکر کره علماء دمه په تحرير
 زاد صا د سره کره جمع بل کره سين
 د صفيـر حرفونه دره دي دا حسين
 يو صفت دمه د صفاتو نه تکرير
 رپيدل د ژبه را کښي په تقرير
 يو صفت د تفشي شته په يقين
 دا صفت لري يو حرف هغه دمه شين
 شين چي کله په دنيا کښي ادا کيږي
 آواز خُله کښي ورسره پوره خوريږي
 ښه په نرمه ادا کيږي حرف د لين

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دِیاء نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 ہلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 ہلہ داصفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت دَراء سرہ دَلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یوصفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دَئیائی دی حرفونہ
 دَصفاتِ عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او پبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دَقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شُول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 واوساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڏيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ اللہ ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 د اللہ نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ اللہ به غت وائے پخيله
 ڪه ڏ لام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڏڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڏڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نري ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په و اللہ ڪڻي لام ڏيل راخي هر حال
 نري لام ڏ ڀسم اللہ لري مثال

★★★★★

دَرَا قَاعِدے

غتِ لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نرې والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غتِ لوستل معنی راغلی دَ تفخیم دہ
 دا پہ را کبھی دَر حمان او دَر حیم دہ
 نرې کولو تہ ترقیق پہ دُنیا وائی
 داسے دلتہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 اِرْجِعُوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانرې ددی مثال دہ پہ بنے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کۂ پہ دُنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ د دُنیاوی
 پہ ہر خائے کبھی ورتہ بنۂ او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خان پورہ خیر
 زور او پیشس کۂ وی دَر اَدَسر دَ پاسہ
 دالوستل بہ غتِ بنائستہ وی ستا دَ لاسہ
 دا دَشد سرہ راخی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے پہلہ
 دا دَ زیر سرہ چہ راشی پہ یو در
 نرې وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکني زير سره به داشي نري خيله
 را چي وي دِ اِمالے په هر حالت کني
 نري وايه دغه را په تلاوت کني
 زير لرونکے داسي را په هر مقام
 چي دَروم سره اُدي پري بيه تمام
 نري وايه دغه را په هر حالت کني
 ياد ساته دغه بيان په تلاوت کني
 دَميم اونون مشدد قاعده

نون او ميم لري غنه هغه صورت کني
 مشدد چي دواړه راشي تلاوت کني
 دَميم ساکن اونون ساکن قاعده

لکه خنگ چي درے نقطے دِثا او پادي
 حالتونه ميم ساکن له دومره دادي
 درے حالتھ دي دَميم ساکن په شمار
 يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
 کة دَميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
 نُومُدغم به شي دَميم سره ميم خيل
 دغني سره به دغه شي لوستلے
 د ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
 کة دَميم ساکن نه وروستو راشي باء

نو پيه ميم ڪنبي به غنّه وي دَ اخفاء
 ميم او بياء ڪه وروستو راشي پيه يولار
 دلته ڪيري پيه هر خائے ڪنبي تش اظهار
 دا حالت دَنون ساکن شولو تمام
 قلب سره ئي معتبري ٿول احڪام
 دَنون ساکن او تنوين قاعدے

اخفاء، قلب سره، اظهار، ادغام ڪرپه نور
 نون ساکن لري احوال دغه خلور
 پيه تنوين ڪنبي ٿول جاري ڪرپه دا بيان
 نون ساکن دَ پاره حڪم دَ جهان
 نون ساکن او پيه تنوين ڪنبي شته اظهار
 ڪه دَ حرفِ حلقی وروستوشي پيه لار
 پيه دوه قسمه بيان شومے هر ادغام دے
 يو غنّه سره، خالی ئي بل مقام دے
 يَنْمُو ٿول خلور حرفونہ دَ غنّي دي
 بي غنّي چي لام اورا دي ورپسي دي
 بل دوه ٽڪونہ جوڙ شوي دے يو ڪور
 حڪم خلقو بيان ڪرپه ورله نور
 نون ساکن تنوين به ميم سره بدل شي
 ڪه دَنون نه پس وي دانو دا به تل شي

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چپی دنون نہ پس وی بآء پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء ده
 دا خبرہ بیان کرے علماء ده
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ فَمَنْ
 تنوین نہ یشکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وئیلے شی پہ هر حالت کنبی
 دَهر واصل او دَوقف پہ صورت کنبی
 دَتنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چپی تبول پنخہ ددین ارکان دی
 دَادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلین دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَقسمونو دَادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسین یو بل
 داناقص او تام راخی پہ هر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِیین تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَجَ صَفَاتِ سِرِّهِ دَ حَرْفِ كُفْتَارِ
 بِنَاءِ وَاضِحَةٍ تَهْ وَثِيْلَةٍ شَيْ اِظْهَارِ
 مَدِّ اَصْلِيٍّ اَوْ مَدِّ فِرْعَوِيٍّ

تَوَلَّ حَرْفُوْنَهٗ بِنَاءِ رَاخِ كَلِّ پَهٗ خِيْلِ مَقْدَارِ
 وِرْتَهٗ وَاثِيٍّ مَدِّ اَصْلِيٍّ پَهٗ كُفْتَارِ
 دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدِّ اَصْلِيٍّ بِيَانِ
 دَا سَمِ وَاثِيٍّ پَهٗ دُنْيَا كُنْبِيٍّ تَوَلَّ قَارِيَانِ
 اَصْلِيٍّ مَدِّ مَدِّ ذَاتِيٍّ سِرِّهِ يَادِيْرِيٍّ
 كَلِّهِ كَلِّهِ پَهٗ طَبْعِيٍّ هَمِّ بِيَانِيْرِيٍّ
 مَوْقُوفِ نَهْ وِيٍّ اَصْلِيٍّ مَدِّ پَهٗ خَهٗ سَبَبِ
 بَسِّ مَقْدَارِ دَ اَصْلِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ طَلْبِ
 پَهٗ سَبَبِ يَانَدِيٍّ مَوْقُوفِ چِيٍّ وِيٍّ يَوْمَدِ
 وِرْتَهٗ وَاثِيٍّ دَا دَمَدِّ فِرْعَوِيٍّ حُدِّ
 فِرْعَوِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ پَهٗ جَمْعِ دَوِّهِ اَسْبَابِ
 دَهْمَزَمِ سِرِّهِ سَكُوْنِ كِرِّهِ دَا عَرَابِ
 اَصْلِيٍّ هَرِّ خَائِئِ هَرِّ حَالَتِ كُنْبِيٍّ شَيْ لَوْ سَتَلِ
 عَارِضِيٍّ وِيٍّ كَلِّهِ كَلِّهِ غَرِّ خِيْدَلِ
 دَمَدِّ مَتَّصِلِ اَوْ مَدِّ مَنفَصِلِ بِيَانِ

كَلِّهِ سَبَبِ دَ فِرْعَوِيٍّ مَدِّ چَرْمِ هَمَزِ وِيٍّ
 مَتَّصِلِ، مَنفَصِلِ قَسْمِ بَهٗ دَا دَوِّهِ وِيٍّ

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سرہ را خکل دَ حرف وینا کنبی
 دوہ حرکتہ دی دَ قصر پہ دُنیا کنبی
 زیات را خکل دَ طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے ہر ساعت
 پہ اصلی مد کنبی را غلے تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ دَ جہان
 لکہ خنگ چي طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سرہ جائز پہ کنبی قصر دے
 دَ ہمزے قاعدے

لکہ خنگ چي دوہ نقطی دَ ہر یوتا دی
 دَ ہمزے دُومرہ قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتیری ہر ساعت چي شی لوستلے
 قطعہ دغہ پہ نوم شی رابللے
 پہ شروع کنبی وصلیہ ہمزہ لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا را غر خیدے شی
 دَ اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ ہمزہ لری دغہ مقام

زور لرونڪے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف دَ فعل پیش لری دُنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغې در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ دَ هَر یو لار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 دَ همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه دَ فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښي
 یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُو اِيتُو اِقْضُو اِدْرِمِ شُول دَغِه شَان
اِبْنُو اِتْقُو اِدْوِه نُو رِدِي دَجْهَان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشی مقدم
زیر ديانہ مخکشي وی چي هغه دم
دالف نہ مخکشي زور چي په جهان شی
دغه درمے وارہ ساکن چي دغه شان شی
پہ مدہ حروف سرہ دغه یادی پری
کتا بونو کشي زمونرہ بیانی پری
ولار زور اوزیر دی شمار ہم پہ مدہ کشي
ولار پيش دلته راغله هر حصہ کشي
دغه درمے وارولہ حکم مقدم دے
دایان دهر بیان نہ پیرا ہم دے

حروفِ لین

واواویانہ مخکشي کلہ چي وی زور
دغه دوارہ ہم ساکن چي کپری پہ سر
ورتہ وائی دوه حرفونہ تُول دَلین
اداشوی بنهٔ پہ نرمہ بہترین

دوقف بیان

ساکہ اخلے دادے وقف شریعت کشي

اُدریدل دی دَقران پښه تلاوت کښي
 اُدریدل غواری انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پښه خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورته گرانپږي
 نور کولے هغه نشي تلاوت
 نو مجبوره دے ساه اخلی دا ساعت
 اول وقف اختیاری ددې جه انسان دے
 چي پخپله د انسان ختم بیان دے
 بل پښه اضطراری یاد دے در پښه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 که معنی پږي نه بدلیږي تلاوت کښي
 دغه دواړه دی روا پښه شریعت کښي
 پښه معنی باندې نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته ئي خیال چي د قران وی
 دا پښه وقف اختیاری سره یاد پږي
 کتابونو کښي پښه دې نوم بیان پږي
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پښه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت ددې قران شی
 وقف دے اضطراری پښه دې صورت کښي

خیال کوہ ددغی دواروتلاوت کنبی

دوقف قسمونہ

تبول پنخہ قسمہ دوقف دی بیان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 یولازم دے بل مطلق پہ ہر مقام دے
 دغہ وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
 جائز ہم شتہ مجوز پہ تلاوت کنبی
 مُرخص پنخم راغلی دے صورت کنبی
 دا پنخہ قسمہ دوقف دی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دی بشکلی
 ضروری اولازم وقف دے پہ میم
 ادریدل دی رواشی پیہ زاجیم
 ادریدل دی ہم پہ طاباندی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دے بشکلی
 دائرہ وقف دپارہ خائے پہ خائے دہ
 دغہ نخہ دایت دجدائے دہ
 قف سرہ پہ ہر مقام بانندی ادری پہ
 بلے ساہ سرہ بیامخ کنبی روانی پہ
 دا بہتر دی دقرآن پہ تلاوت کنبی
 داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنبیانو سردار ﷺ کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دے جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 داتعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغی ہر خائے ہر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دَوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

ڪه ڇوڪ اُوڪري اعتبار دَ ڪيفيت
 تپول ڇلور قسمه به جور شي داساعت
 يو ابدال دے بل دے روم سره اسڪان
 دَ اشمام سره شته وقف دغه شان
 دَالُله فضل وڪرم سره ڪتاب
 ختم شولو ضروري ترينه هرياب
 په اُخر ڪنبي بيا سلام په محمد ﷺ شه
 داسحر سره ماينام په محمد ﷺ شه
 ورسره درود زة وايم په نبى ﷺ
 چي بُنياد دے په دُنيا دهرولى
 ورسره ئي شه په ال تل سلامونه
 په بنائست ئي په جمال تل سلامونه
 بيا سلام دے په اصحاب د محمد ﷺ روى
 داسلام دې په هرياب د محمدوى
 زة په سره ختموومه خپل ڪتاب
 رنه ڪر په رانه قبول پڪنبي هرياب
 تمت بفضل الله تعالى وبتوقيقه رنا تقبل منا انك انت السميع العليم . وتب علينا
 انك انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالى على ذلك . وصلى الله تعالى على خير
 خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

جمعة المبارك 11 رمضان المبارك ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**